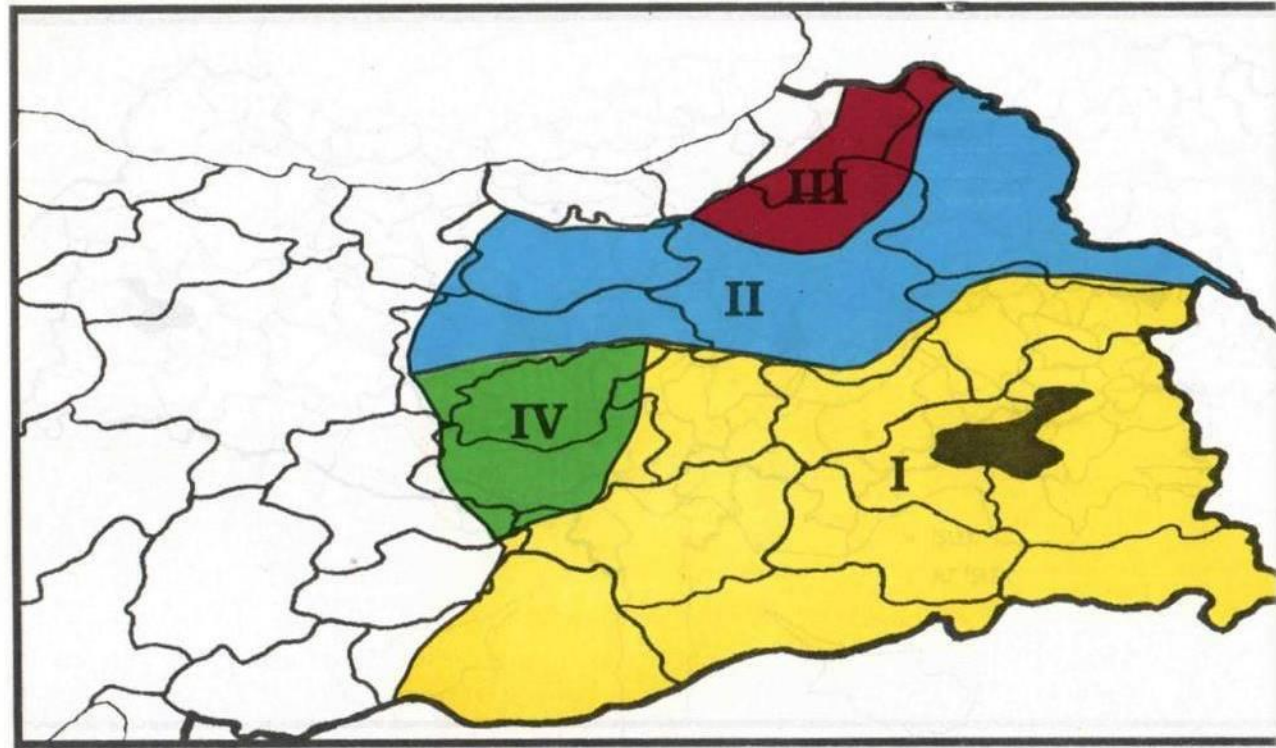

5. Hafta

Doğu grubu ağızlarının ortak zellikleri

Erzurum ağzına ait zellikler

Doğu grubu ağızları harita ¼zerinde aşağıdaki gibi g¼sterilebilir. Buna g¼re grubun, fonolojik ve morfolojik ¼zellikler bakımından farklılıklar g¼steren d¼rt ayrı ağız alanına b¼l¼nebileceđi anlaşılmaktadır.

DOĞU GRUBU AĞIZLARININ ALT GRUPLARI
HARİTA -26

Kaynak: Leyla Karahan, Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması, 1996.

Ağızların tasnifi ile ilgili «akademik» vasıflı «ilk» çalışmayı hazırlamış olan Leyla Karahan, önceki slaytta harita şeklinde göstermiş olduğu Doğu grubu ağızlarının genel durumunu açıklamakta, ağız alanının coğrafi sınırlarını tespit etmektedir.

III. DOĞU GRUBU AĞIZLARI

A. Ağız Bölgesinin Sınırları ve Diyalektolojik Durumu

Bu ağız bölgesi, kuzeydoğuda Artvin merkez, Şavşat, Ardanuç ve Yusufeli ilçelerini içine alır. Sınır çizgisi, Rize ve Trabzon'un güneyinden geçer. Rize-Erzurum arasındaki idarî sınır, aynı zamanda bu ağız bölgesinin de kuzey sınırıdır (Rz/TG, 26). Gümüşhane'yi kuşatan sınır çizgisi, bu ile bağlı Torul ilçesinin kuzeyinden bir kavisle güneye doğru uzanır.

Sınır çizgisi, Erzincan, Tunceli ve Elazığ'ın batısından Malatya ve Adıyaman'ın doğusundan geçer, Urfa'nın Birecik ve Halfeti ilçelerini dışarıda bırakarak Suriye'ye ulaşır.

Bölgenin ağız özellikleri, doğu ve güneyde siyasî sınırları aşmış doğuda Azerbaycan Türkçesi, güney ve güneydoğuda Irak Türkmen ağızları ile birleşir. Güneyde Urfa, Doğu Grubu ağız bölgesini, Irak Türkmen ağızları ile birleştiren bir geçiş bölgesi durumundadır. Doğuda, Tuzluca, Iğdır, Aralık ilçelerini içine alan Sürmeli çukurunda, Arpaçay ve kısmen Kars merkezinde yerleşmiş bulunan Kars Azerilerinin ağız, Şireliyev'in tasnifinde Güney Grubu içinde yer alan Erivan-Nahçıvan-Ordubad ağızına; Çıldır, Arpaçay, Susuz, Selim ve Kars merkezinde yerleşmiş bulunan Kars Terekemelerinin ağız da yine aynı tasnifte Batı grubu içinde gösterilen Kazah, Ayrım-Borçalı ağızına bağlanır ⁽⁷⁵⁾.

Doğu Grubu ağız bölgesi içinde, bu ağızların ayırıcı temel özelliklerine kısmen veya tamamen karşı koyan küçük ağız grupları bulunmaktadır. Bölgeye sonradan gelip yerleşmiş bulunan bazı topluluklar, yerli halkla karışmadıkları

için ağız özelliklerini günümüze kadar korumuşlardır. Yerli halk ağızlarından pek az etkilenen bu topluluklar, taşıdıkları ağız özellikleri bakımından diğer Anadolu ağızlarıyla birleşir.

Kaynak: Leyla Karahan, Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması, 1996.

Doğu grubu ağızlarının başlıca zellikleri Leyla Karahan tarafından tespit edilmiş ve alıntıladiğımız bu metinde maddeler halinde gösterilmiştir. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, ğrenci bu maddelerde ortaya konulan fonolojik ve morfolojik özellikleri zmlleme çalışmaları sırasında metinler üzerinde gözlemlemeye/ayırt etmeye çalışmalıdır.

B. zellikleri

Doğu Grubu ağızları, řu özelliklerden bazıları ile Kuzeydoğu Grubu, bazıları ile de Batı Grubu ağızlarından ayrılmaktadır:

- 1) Alınma kelimelerdeki uzun ünlüler bu ağızlarda kısılır (*are*).
- 2) Alınma kelimelerin ses yapısı gerileyici benzeşme yoluyla değiştirilir (*Ehmed*). Tek heceli kelimelerin ünlüsü bazı ünsüzlerin etkisi ile inceler (*elb*).
- 3) ok heceli kelimelerin sonundaki "ı,ı," nlleri "i" nls ile karşılanır (*gzi*).
- 4) "h" nsz, bu ağızların karakteristik ünsüzüdür (*aldıh*).
- 5) "n" nsz, değişerek veya düşerek kaybolmuştur (*aldın, baa*).
- 6) n damak nsz "g", iki ünlü arasında ve hece sonunda korunur (*dger*).
- 7) Belirli bazı kelimelerde n ses "y" nsz düşmüştür (*igit*).
- 8) zellikle sayı isimlerindeki patlayıcı ünsüzler ikizleşir (*yeddi*).

Kaynak: Leyla Karahan, *Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması*, 1996.

Doğu grubu ağızları, bu özelliklerden bazıları ile Kuzeydoğu grubundan ve bazı özellikler ile Batı grubu ağızlarından farklılaşmaktadır.

9) "g-r, p-r" ünsüzleri arasındaki yer değiştirme hadisesi, bu ağızlarda yaygındır (*dorğu, torpağ*).

10) İsimden isim yapma eki "-çi"'nin tonlu şekli bu ağızlarda kullanılmaz (*yolçi*).

11) Teklik 1.2. ve 3. şahıs zamirlerinin yönelme hâli "baan, sahan, oğan vs." şeklindedir.

12) "Öyle, böyle" kelimeleri, "ële, bële" şeklinde yapılarını değiştirmiştir.

13) Zamir kökenli çokluk 2. şahıs ve bildirme eki "-sız/-siz"dir (gelesiz).

14) Çokluk 2. şahıs iyelik eki ve iyelik kökenli şahıs eki "-z"dir (*geldiz, babaz*).

15) Şimdiki zaman ekinin ünlüsü dardır (*gelîy, gelêr, geli*).

16) Teklik 1. şahıs emir eki hece kaynaşması ile yapısını değiştirmiştir (söylim). Çokluk 1. şahıs emir eki, çok az kullanılır.

17) İstek eki "-a/-e", bütün şahıslarda işlek olarak kullanılır (*gelem, gelesiz*).

18) Erzurum, Van, Muş, Ağrı, Diyarbakır, Urfa ağızlarındaki "sorarsamse, burağursinsa, baciysağsa" gibi kelimelerde kip ve şahıs eklerinin sıralanışı ilgi çekicidir.

19) Bu ağızlarda soru cümlesi genellikle vurgu ile yapılır.

Kaynak: *Leyla Karahan, Anadolu Ağızlarının Sınıflandırılması, 1996.*

Erzurum İli Ağızları

Teorik ve uygulamalı bölümlerde ağırlıklı olarak bu kaynak eser kullanılacaktır.

Öğrencilerimiz Selahattin Olcay'ın «Erzurum Ağızı» adlı eserini de yardımcı kaynak olarak kullanabilirler.

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI No: 487
Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 89
Araştırma Serisi No: 73

ERZURUM İLİ AĞIZLARI

(İnceleme-Metinler-Sözlük ve Dizinler)

I. CİLT

—Doktora Çalışması—

Efrasiyap GEMALMAZ

Türk Dili Asistanı

Önceki slaytta harita üzerinde gösterilmiş olan Erzurum ili ağız gruplarının metin halinde verilen biçimi, yan tarafta alıntıladığımız tabloda yer almaktadır.

Çözümlemeler sırasında metnin hangi ağız grubuna ait olduğu ve bu ağız grubunun özellikleri dikkate alınmalıdır.

TABLO: 1
ERZURUM İLİ AĞIZLARI

(1) Aşağıda gösterilen ağız guruplarının yayılma alanları için bkz.: Harita: 4.
(2) Parantez içerisinde gösterilen örnekler aktif soruşturma ile elde edilmişlerdir, ve bunlar "geldik, biliyorum, on, ceb, koydular" kelimelerinin her ağız gurubundaki söylenişlerini göstermektedir).

- 1 Yukarı Karasu - Yukarı Aras ağızları:
 - 11 Yukarı Karasu ağızları:
 - 111 Erzurum-Aşkale ağız gurubu
(geldiyh, bülirem, on, ceb, goydular)
 - 112 Ovacık-Narman ağız gurubu
(celdiyh, bülirem, on, ceb, goydular)
 - 12 Yukarı Aras ağızları:
 - 121 Pasinler-Horasan ağız gurubu
(geldih, bülirem, on, ceb, goydular)
 - 122 Hımıs-Tekman-Karayazı ağız gurubu
(geldih, bülirem, on, ceb, goydiler)
- 2 Çoruhboyu ağızları :
- 21 Oltu ağızları :
 - 211 Oltu-Şenkaya-Olur yerli ağız gurubu
(gelduh, bülerim, on, ceb, goydiler)
 - 212 Şenkaya-Olur Türkmen ağız gurubu
(gelduh, bülerim, on, ceb, goydiler)
 - 213 Oltu-Yusufeli ağız gurubu
(geldoh, bülerim, on, ceb, goydiler)
- 22 Tortum ağızları :
 - 221 Tortum yerli ağız gurubu
(gelduh, bülirem, un, ceb, goydiler)
 - 222 Tortum-Yusufeli ağız gurubu
(geldoh, bülerim, un, ceb, goydiler;
- 23 İspir ağızları :
 - 231 Hunut ağız gurubu
(geldük^h, bülerim, on, ceb, goydilar)
 - 232 Barhal ağız gurubu
(geldük^h, büliyem, on, ceb, goydilay)
 - 233 Norgâh ağız gurubu
(geldük^h, bülirem, on, ceb, goydilar)
 - 234 Çörmeli ağız gurubu
(geldük^h, bülirem, on, geb, goydilar)

Kaynak: Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum İli Ağızları, 1978.

Erzurum ağız gruplarının birbirinden farklılaşan temel özellikleri hakkında detaylı bilgi veren bu metin haricinde öğrencilerimiz, Selahattin Olcay'ın «Erzurum Ağızı»(1966) adlı eserinden de karşılaştırma amacıyla yararlanmalıdırlar.

BÖLGEMİZ AĞIZLARININ SINIFLANDIRILMASI VE AĞIZ GURUPLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ:

113 Yukarıda ana hatlarıyla coğrafyasını ve tarihçesini vermeye çalıştığımız araştırma bölgemiz, görüldüğü gibi, her iki açıdan da bütün teşkil edebilecek niteliklerden az çok uzaktır; tabiat şartlarının ağırlığı, bir kilit noktası oluşu, yol kavuşakları üzerinde bulunuşu ve bunlara bağlı olmak üzere ortaya çıkan nüfus hareketleri ve yer değiştirmeler, bölgemiz insanların geçmişleriyle ilgili bilgilerini az çok koparmış, efsaneleştirmiş ve, derinlik ve yayılışlarını kolay kolay ortaya koyamayacağımız kültür tabakalaşmalarına yol açmıştır (ve açmaktadır). Bunun sonucu olarak zengin bir folklor, halk edebiyatı, ve birçok yönleriyle biri-

biri içerisinde erimiş, bununla beraber bazı yönleriyle de birbirlerinden ayrılabilen, araştırmamızın konusunu teşkil edecek ağızlar oluşmuştur (bkz. : TABLO : 1 ve Harita : 4).

İçerisinde yer yer, Eski Türkçenin, Eski Anadolu Türkçesinin, Kıpçak Türkçesinin ve günümüzün gelişmiş Türkiye Türkçesi aydın konuşmasının özelliklerini bulduğumuz bölgemiz ağızları, daha çok Türkçenin Türkmen-Azeri-Terekeme ağız izlerini göstermektedirler. Bunların örnekleri araştırmamızın diğer bölümlerinde görüleceğine göre, burada çalışmamıza esas olan bölgemiz ağızlarının, ana-bölüm, bölüm ve alt-bölümler halinde sınıflandırılmasını yapacak, ve bu sınıflandırmaya esas olan, ağız guruplarının genel özelliklerini verecek; ve ağızların coğrafya dağılışlarını göstermeye çalışacağız.

Soruşturma ve derlemelerimize dayanarak diyebiliriz ki, morfolojik açıdan Erzurum ili ağızları: 1) Yukarı Karasu - Yukarı Aras, ve 2) Çoruh boyu ağızları olarak iki ana bölüme ayrılır.

Birincisi Doğu Anadolu ağızlarının, ikincisi Doğu Anadolu ve Doğu Karadeniz ağızlarının ortak özelliklerini taşıyan bu iki ana ağız bölümünü bölgemiz için birbirinden ayıran başlıca özellikler şunlardır:

—1) Bazı dar ünlülü kapalı eklerin bu ünlülerinin Yukarı Karasu-Yukarı Aras ağızlarında, Türkiye Türkçesi aydın konuşmasında ve Azerbaycan Türkçesinin yaygın ağızlarında olduğu gibi (14), düzlük-yuvarlaklık uyumuna girmelerine karşılık (artuğ, başlıh, geldiyh / geldüğ, güzelliyh / güzelliğ, benim), Çoruh boyu ağızlarında, Eski Anadolu (Selçuklu) Türkçesinde olduğu gibi (15), söz konusu uyumdan kaçarak yuvarlak ünlülü kalma eğilimi göstermeleri (artuğ, başluğ, geldük^h / geldüğ, güzelliğ^h / güzelliğ, benim) (bkz.: 22202 ve Harita: 3).

—2) 1. teklik şahıs bildirme ekinin ünlüsü, Yukarı Karasu - Yukarı Aras ağızlarının bütününde, Azerbaycan Türkçesinde olduğu gibi (16), geniş olmasına karşılık (bülirem / bilirem), Çoruhboyu ağızlarının önemli bir kısmında, Türkiye Türkçesi aydın konuşmasında olduğu gibi, dardır (büleyirim / büleyirim / büliyirim) (bkz.: 22205; 32191 ve Harita: 8).

—3) Şimdiki zaman eki, Yukarı Karasu - Yukarı Aras ağızlarının bütününde -(y)ir olmasına karşılık (diyirem, bülirem), Çoruhboyu ağızlarının önemli bir kısmında -(y)eyr / -(y)eyir şeklindedir (diyeyirim / diyeyirim, büleyirim / büleyirim) (bkz.: 32243 ve Harita: 8).

Kaynak: *Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum İli Ağızları, 1978.*

Bu slayttan itibaren Erzurum'dan derlenen metinlerde karşılaşılabilecek olan seslendirme işaretleri ve seslerin özellikleri detaylı bir şekilde ve sistematik tablolar halinde verilmektedir. ...

SES BİLGİSİ

2 İncelememizin 'sesbilgisi (phonétique)' anabölümüne çevriyazı işaretlerimizi toplu olarak vermeye başlayacağız (bkz.: 21); bu işaretlerin karşılıkları seslerin boğumlanma özelliklerini, oluşum ve gelişmelerini ise ünlüler (bkz.: 22) ve ünsüzler (bkz.: 23) bölümlerinde ele alacağız.

ÇEVRIYAZI İŞARETLERİ VE SESLERİN AÇIKLIK SIRASI:

21 Gerek bölgemiz ağızlarından yaptığımız derlemeleri, gerek incelememizde verdiğimiz örnekleri yazıya geçirmekte aşağıdaki çevriyazı işaretlerini kullandık. Bu işaretlerin, varsa, "Uluslararası çevriyazı alfabesi (1)'ndeki (U.A.) ve 'Philologiae Turcicae Fundamenta (2)'daki (Fund.) karşılıklarını da gösterdik. Türk şiveleri için öngörülen diğer çevriyazı alfabelerindeki karşılıklarını ise, işaretlerimizi seçmekte kaynak edindiğimiz 'Türk Dialektleri çevriyazı Sistemi (3)' adlı eserde gerektiği ölçüde yer almaları nedeniyle ayrıca buraya almadık (bkz.: 10222).*

Çevriyazı işaretlerimizi vermekte alfabe sırası olarak, başta genel ayırt işaretlerimizi verdikten sonra, temel seslerimizin birbirlerine göre açıklık (aperture) sıralarını (A.S.) esas almayı uygun gördük (bkz.: 214).

AYIRT İŞARETLERİ:

211 Temel seslerimizin normal durumlarından sapma inceliklerini belirtmekte kullandığımız ayırt işaretleri aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir: (bkz.: TABLO: 2):

ÜNLÜLERİN İŞARETLERİ:

212 Bölgemiz ağızlarında karşılaştığımız temel ünlülerle, bunların az-çok kurallı gelişmeler gösteren çeşitleri aşağıdaki tabloya alınmıştır (bkz.: TABLO: 3). Derlemelerimizde seyrek olarak karşılaşılan veya kurallı gelişmeler göstermeyen diğer ünlüler tablo dışı bırakılmış, bununla beraber incelememiz sırasında gerektiğiçe sözkonusu edilmişlerdir.

* Matbaa imkânları elvermediği için eserin orijinalindeki çevriyazı işaretleri kullanılamamıştır. Bunların yerine matbaa imkânlarını gözönünde bulundurarak işaretlerde bazı değişiklikler yapmaya gerek duyulmuştur.

Kaynak: Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum İli Ağızları, 1978.

Metinlerdeki ünlü işaretleri, ünsüz işaretleri ve diğer açıklayıcı işaretler tablosu dikkatle incelendikten sonra çözümlmeler sırasında kullanılmak üzere bir kopyası mutlaka derse getirilmelidir. ...

TABLO: 2
AYIRT İŞARETLERİ

İşaretimiz	İşaretimizin değeri	Karşılığı	
		U.A.	Fund.
a ^ˆ , e ^ˆ , ...ü ^ˆ	Normalden uzun ünlüler	:	-
a [˘] , e [˘] , ...ü [˘]	Normalden kısa ünlüler	˘	˘
u, o ...ı	Yuvarlaklaşmış ünlüler	˚	˚
a ^{ˆn} , e ^{ˆn} , ...ü ^{ˆn}	Genzelleşmiş ünlüler	-	-
a, e, ...ü	Normalden açık ünlüler	˘	˘
a, e, ...ü	Normalden kapalı ünlüler	˘	˘
ɔ, ə, ...ɨ	Öne kaymış ünlüler	+	+
ɔ, ə, ...ɨ	Geriye kaymış ünlüler	-	-
r, y, n, h ...	Zayıf ve kısa ünsüzler	˘	˘
k ^h , g ^h , ...c ^h	Fısıltılı (soluklu) ünsüzler	˘	˘
˘	Ulama işareti	˘	˘
˘, /, //	Vurgu işaretleri	˘	˘

TABLO: 3
ÜNLÜLERİN İŞARETLERİ

A.s.	İşaretimiz	İşaretimizin değeri	Karşılığı	
			U.A.	Fund.
11	a	Bölgemiz için normal a	a	a
12	a	Kapalı a (a/i)	ə	é
13	e	Açık e (e/a)	æ	â
21	e	Bölgemiz için normal e	ɛ	ä
22	o	Bölgemiz için normal o	o	o
23	ö	Bölgemiz için normal ö	œ	ö
24	e	Kapalı e (e/i)	e	e
25	ɛ	Çok kapalı e (e/i)	e	é
26	i	Açık i (i/ɛ)	e	é
31	i	Bölgemiz için normal i	i	i
32	u	Bölgemiz için normal u	u	u
33	ü	Bölgemiz için normal ü	y	ü
34	ı	Bölgemiz için normal ı	ɯ	ı
35	ı	Yuvarlak ı (ı/u)	u	ı
36	i	Kapalı i	i	ı

Kaynak: Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum İli Ağızları, 1978.

Çözümlemeler sırasında
ünlü ve ünsüz
tablolarına sık sık
başvurmadan metnin
seslendirilmesinde (ses
kaydı sınıfıta
dinlenemeyeceğinden)
istenilen seviyeye
ulaşmak mümkün
olmayabilir. ...

ÜNSÜZLERİN İŞARETLERİ:

213 Ünlülerin işaretlerini verirken göz önünde bulduğumuz hususlar ünsüzlerin işaretlerinde de gözetilmiştir. Seyrek karşılaşılan veya kurallı gelişmeler göstermeyen ünsüz çeşitleri tablo dışı bırakılmış; bununla beraber incelememiz sırasında gerektiğçe söz konusu edilmişlerdir (bkz.: TABLO: 4).

TABLO: 4
ÜNSÜZLERİN İŞARETLERİ

A s	İşaretimiz	İşaretimizin değeri	Karşılığı	
			U.A	Fonl
41	y	Normal y	j	v
42	h	Normal h	h	h
43	w	Çift dudaklı v	w	w
51	l	Bölgemiz için normal l	l	l
52	r	Bölgemiz için normal r	r	r
61	n	Bölgemiz için normal n	n	n
62	ñ	Artdamaklı n	g	g
63	ñ	Öndamaklı n	p	m
64	m	Normal m	m	m
71	ğ	Bölgemiz için normal ad. ğ	y	y
72	ğ	Bölgemiz için normal od. ğ	j	y
73	j	Normal j	z	z
74	z	Normal z	z	z
75	v	Normal v	v	u
76	h	Tonsuz artdamak sızıcıst	x	z
77	v/h	Tonsuz öndamak sızıcıst	c	z
78	s	Normal s	f	f
79	s	Normal s	s	s
81	g	Tonlu artdamak patlayıcıst	G	g
82	ğ	Bölgemiz için ortdamaklı g	g	g
83	g	Bölgemiz için öndamaklı g	g	g
84	c	Normal c	dğ	z
85	c	Öndamaklı c		g
86	c	Dişlerarası c		g
87	d	Normal d	d	d
88	b	Normal b	h	h
91	k	Normal artdamaklı k	k	q
92	k	Normal öndamaklı k	c	k
93	ç	Normal ç	tf	r
94	ç	Öndamaklı ç		y
95	ç	Dişlerarası ç		
96	t	Normal t	t	t
97	p	Normal p	p	p

SESLERİN BİRİBİRLERİNE GÖRE AÇIKLIK (APERTURE) SIRASI VE HECE KURULUŞU:

214 Yukarıda bölgemiz ağızlarının yazıya geçirilmesinde kullandığımız çevriyazı işaretlerini verirken alfabe sırasına esas aldığımız seslerin biribirlerine

Kaynak: Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum İli Ağızları, 1978.

göre nisbi açıklık dereceleri, ileride görüleceği üzere bazı sesbilgisi olaylarını açıklamamızda bize yardımcı olacaktır (bkz.: 22206/8; 23211). Kaldı ki, bu durum bütün diller için, dilin ses birimi olan hecenin (4) yapısında temel görevi de yüklenmiştir. Bu nedenlerle araştırmamızın 'sesbilgisi' anabölümünü ünlüler ve ünsüzler diye iki alt bölüme ayırmadan önce ünlülerimizle ünsüzlerimiz arasındaki itibari sınırı ortaya koymak üzere aşağıdaki tabloyu (bkz.: TABLO : 5) verdikten sonra bölgemiz ağızlarının hece kuruluşu üzerine de birkaç açıklama yapmayı yerinde gördük.

TABLO: 5

BÖLGEMİZ AĞIZLARINDA SESLERİN ARALARINDAKİ NİSBİ AÇIKLIK DERECESİNE GÖRE DURUMLARI

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	X →
1	a	a	e							
2	e	o	ö	e	e	i				
3	i	u	ü	ı	ı	i				
4	y	h	w							
5	l	r								
6	n	ñ	ñ	m						
7	ğ	ğ	j	z	v	b	yh	s	s	
8	g	ğ	g	c	c	c	d	b		
9	ç	k	ç	ç	ç	t	p			(en kapalı)

Hece Kuruluşu:

- 1. Bölgemiz ağızları hece kuruluşu yönünden Türkçenin genel kuralına uyar (5). Yani, bütün heceler tek dorukludur, ve alınma kelimelerdeki aykırı durumlar da bu kurala göre giderilmiştir.
- 2. Hecelerin açıklık bakımından kapalı seslerle başlayıp nisbeten açık seslerle sonuçlanma eğilimi yüksektir. Çoklukla, kelime ve hece başlarında katı-patlayıcı; kelime ve hece sonlarında akıcı-sızıcı/patayıcı ve katı-sızıcı ünsüzler görülür (bkz.: 23204).
- 3. Kelime içerisinde duruma özel bir etken olmadıkça, heceler karşışaşı ünsüzleri de -esasen bölgemiz ağızları ünlü karşışaşımalarından hoşlanmaz (bkz.: 22206)- yine aynı yapıdaki heceleri gerçekleştirme yolunda göçüşebilmektedirler (bkz.: 23211).

Metnin seslendirilmesinde gerekli olan seviyeye çıkılamazsa, ses değişmeleri tam olarak anlaşılamayacağından çözümlenmeler yetersiz kalacaktır.

Öğrencilerimizin bu hatırlatmalara dikkat etmesi önerilir.

Kaynak: *Efrasiyap Gemalmaz, Erzurum İli Ağızları, 1978.*